

Advies

DATUM 13 november 2014

VOLGNUMMER 2014-2015/7

COMMISSIE Commissie voor Wonen, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen

Beleidsnota Gelijke Kansen: vanuit kinderenrechten bekeken

Viceminister-president en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding Liesbeth Homans diende op 24 oktober 2014 haar Beleidsnota Gelijke Kansen 2014-2019 in bij het Vlaams Parlement.

Heel wat kinderen en jongeren in Vlaanderen behoren tot één van de doelgroepen van dit beleid. Recht op volwaardige participatie aan de samenleving en het non-discriminatiebeginsel bij de uitoefening van alle kinderrechten zijn kernelementen in het kinderrechtenverdrag. We screenen de beleidsnota vanuit dit kinderrechtenperspectief.

Het Kinderrechtencommissariaat

- verwelkomt de inspanningen om ongelijkheden tussen meisjes en jongens en stereotype beeldvorming rond mannen en vrouwen weg te werken, maar vraagt om behalve onderwijs en welzijn ook andere, commerciële sectoren aan te spreken
- verwelkomt het streven naar een geweldloze samenleving en hoopt dat de minister het meldpunt 1712 mee ondersteunt
- apprecieert het streven naar een holebi-vriendelijke school- en vrijetijdsomgeving, maar betreurt het verdwijnen van communicatiemiddelen zoals Max! en Yeti die jongeren hierover direct kunnen aanspreken
- vraagt meer duidelijkheid over de plannen om kinderopvang, onderwijs, cultuur en sport meer toegankelijk te maken voor (gezinnen met) kinderen met een beperking en over de brug die de minister hierbij wil slaan naar armoedebestrijding
- vraagt kindvriendelijke, laagdrempelige meldpunten voor klachten over discriminatie
- verbaast zich erover dat met geen woord gerept wordt over de hoge sociaal-economische ongelijkheid waar kinderen en jongeren in Vlaanderen mee te maken krijgen.

1. Een samenleving van gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect

1.1. Ongelijkheid tussen jongens en meisjes

De minister wil de stereotype beeldvorming over mannen en vrouwen tegengaan. Deze stereotypen beïnvloeden ook de studiekeuzes van leerlingen, een belangrijke bron van latere genderverschillen in beroepsloopbanen. De minister zet daarom prioritair in op sensibilisering in het onderwijs. Ze wil zich daarbij laten inspireren door recent Vlaamse onderzoek naar “gegenderde” studiekeuzes in het technisch en beroepssecundair onderwijs.

Ook de nog vaak voorkomende genderspecifieke verdeling van zorgtaken binnen gezinnen is voor de minister een bron van zorg. In dat verband zal ze onder meer sensibiliserende acties opzetten in samenwerking met het middenveld en met haar collega's bevoegd voor Welzijn en Werk.

Het thema genderongelijkheid komt in de beleidsnota verder nog terug wanneer de minister het heeft over het lopend traject van pedagogische studiedagen en begeleiding op maat om tot meer genderbewuste schoolomgevingen te komen.

Het Kinderrechtencommissariaat verwelkomt alle inspanningen die ongelijkheden tussen jongens en meisjes wegwerken en stereotype beeldvorming tegengaan. We wijzen erop dat naast onderwijs andere sectoren wel eens een grotere invloed op die beeldvorming zouden kunnen hebben, zoals de media (reclame) en de speelgoedsector. De beïnvloeding langs die kanalen vindt reeds op zeer jonge leeftijd plaats. Dat zou de hardnekkigheid van die beeldvorming kunnen verklaren. Met acties voor een minder genderstereotype beeldvorming is onze samenleving ondertussen al ruim veertig jaar bezig. We vragen dat de minister hierover niet alleen de onderwijs- en welzijnssector aanspreekt, maar ook andere maatschappelijke (ook commerciële) actoren die zich tot kinderen en jongeren richten.

1.2. Naar een geweldloze samenleving

De minister besteedt bijzondere aandacht aan geweld tegen vrouwen, kinderen, holebi's, transgenders en ouderen. Als coördinerend minister wil ze alle actoren samenbrengen om op elk niveau duidelijke doelstellingen en acties te formuleren, zowel op het vlak van preventie als rond nazorg voor slachtoffers. Tegen eind 2014 komt er een uitgebreide gids met tips tegen homo- en transfoob geweld.

Het Kinderrechtencommissariaat verwelkomt elk initiatief dat bijdraagt tot de preventie van geweld, in het bijzonder tegen kinderen en jongeren. Ook de aandacht voor nazorg van slachtoffers vinden we positief. We hopen alvast dat de minister het meldpunt 1712, een initiatief dat haar collega minister voor Welzijn tijdens de vorige legislatuur vorm gaf, mee ondersteunt. Voor het Kinderrechtencommissariaat is het bewaken van het kindvriendelijk karakter van dit meldpunt een blijvend aandachtspunt.

2. Volwaardige maatschappelijke participatie

2.1. Welbevinden van holebi's en transgenders

Gestoeld op een continu proces van consultatie en participatie van de betrokken doelgroepen en het middenveld wil de minister komen tot maatregelen die het welbevinden van holebi's, transgenders en mensen met een beperking verhogen. Ze zal zich daarbij laten inspireren door de resultaten van een nog op te starten onderzoek naar het welbevinden van kinderen van holebi- en transgenderouders. Nog tot einde van het schooljaar 2014-2015 wordt in samenwerking met het beleidsdomein Onderwijs pedagogische studiedagen en begeleiding georganiseerd ter bevordering van een genderbewuste en holebi-vriendelijke schoolomgeving. Voor een meer holebi-vriendelijke sportomgeving lanceert de minister eind 2014 een toolkit voor de voetbalsector.

Het Kinderrechtencommissariaat verwelkomt elk initiatief dat de stem van kinderen en jongeren zelf laat horen. Zo begrijpen wij althans de opzet van het onderzoek naar het welbevinden van kinderen van holebi- en transgenderouders. Pedagogische studiedagen en begeleiding op maat kunnen voor scholen een waardevolle ondersteuning betekenen. Maar ze richten zich wel uitsluitend tot het schoolteam. Zeker als het gaat om het creëren van een holebi-vriendelijk (school-)klimaat is het van belang om ook de jongeren zelf te bereiken. We betreuren dat een belangrijk middel hiertoe verdwijnt door de beslissing om van de tijdschriften Yeti en Maks! niet langer een papieren versie te laten verschijnen.

2.2. Toegankelijkheid voor kinderen en jongeren met een beperking en voor... ?

De minister streeft zowel naar fysieke toegankelijkheid als naar een gebruiksvriendelijke en laagdrempelige dienstverlening. Sleuteldomeinen zijn kinderopvang, onderwijs, cultuur en sport. Omdat vooral kinderen en jongeren erg gevoelig zijn voor de mate waarin ze meetellen en kunnen deelnemen aan activiteiten, zal de minister haar beleid vooral toespitsen op kinderen en gezinnen met (jonge) kinderen. Zoals ze ook in het domein armoedebestrijding doet. Ze zal er ook op toezien dat die sleuteldomeinen voldoende toegankelijk zijn *ook voor mensen die vandaag onvoldoende zicht hebben op hun rechten*.

Deze passage in de beleidsnota lijkt vooral te focussen op (fysieke) toegankelijkheid voor mensen met een beperking. Het Kinderrechtencommissariaat apprecieert de bijzondere aandacht voor kinderen en gezinnen met kinderen. Maar we hadden graag wat explicieter gezien in welk opzicht de minister kinderopvang, onderwijs, cultuur en sport toegankelijker wil maken voor (gezinnen met) kinderen met een beperking. Signalen uit onze Klachtenlijn wijzen op verschillende hardnekkige problemen: van een moeilijke toegang tot het bestaande vrijetijdsaanbod, over het a priori uitsluiten van bepaalde groepen kinderen met een beperking bij vakantie- en speelpleinwerking tot het probleem van de lange busritten voor leerlingen in het buitengewoon onderwijs. De vraag is voorts wie de minister precies bedoelt met *"mensen die vandaag onvoldoende zicht hebben op hun rechten"*. Voor ons is ook onduidelijk wat *"de brug slaan met het beleidsdomein armoedebestrijding"* hier concreet betekent.

3. Bestrijden van discriminatie

3.1. Een breed anti-discriminatiebeleid

Naast een pro-actief gelijkheidsbeleid dat achterstellingsmechanismen wegwerkt, wil de minister ook een beleid voeren dat discriminatie tegengaat. Het gaat niet alleen over discriminatie op basis van sekse, seksuele voorkeur of van personen met een beperking, maar ook om discriminatie op basis van herkomst. Het samenwerkingsakkoord met het interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van racisme en discriminatie zal door het Vlaams Parlement geëvalueerd worden. De Vlaamse Ombudsman wordt bevoegd voor klachten over discriminatie op grond van sekse en (trans)gender die verband houden met zaken waar Vlaanderen voor bevoegd is.

Het kinderrechtenverdrag wijst elke vorm van discriminatie af. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat kinderen, jongeren en hun omgeving zich voor al hun klachten over onder meer discriminatie tot kindvriendelijke meldpunten kunnen richten zonder zelf vooraf een onderscheid te moeten maken naar de aard van hun klacht.

3.2. Een nationale mensenrechteninstelling?

De minister zal de mogelijkheid onderzoeken om de Principes van Parijs te implementeren en de bestaande mensenrechtenorganen die in Vlaanderen actief zijn, te laten fungeren als een ontmoetingsplatform en aanspreekpunt voor internationale organisaties. Op die manier wil de minister het engagement nakomen dat Vlaanderen in 2011 voor de VN-mensenrechtenraad aanging om een nationale mensenrechteninstelling op te richten.

Het Kinderrechtencommissariaat onderstreept het belang van de oprichting van zo'n ontmoetingsplatform en aanspreekpunt voor internationale organisaties. Het is immers zinvol om de bestaande expertise over mensenrechten en kinderrechten maximaal te delen. Het ontmoetingsplatform kan ook binnen Vlaanderen een belangrijke rol spelen:

1. door problematieken te analyseren die verschillende instellingen aangaan,
2. door goede praktijken en methodes uit te wisselen, nuttige ervaringen te valoriseren en complementair te werken in de behandeling van gemeenschappelijke dossiers,
3. door meer algemeen de samenwerking tussen de instellingen te bevorderen.

3.3. Nationaal preventiemechanisme tegen foltering?

In aansluiting bij het vorige punt vraagt het Kinderrechtencommissariaat aan de minister om bij de federale regering aan te dringen op de realisatie van een nationaal preventiemechanisme tegen foltering zoals voorzien in OPCAT.

Op 24 oktober 2005 ondertekende België het OPCAT, het optioneel protocol bij het VN-verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Het Vlaamse parlement keurde dat protocol ondertussen al goed, het federale nog niet. OPCAT voorziet in de oprichting van een onafhankelijke nationaal orgaan dat via plaatsbezoek onderzoekt of mensen die van hun vrijheid beroofd zijn, menswaardig behandeld worden.

Dat slaat ook op kinderen en jongeren die in een gesloten instelling ondergebracht zijn of op andere wijze tijdelijk van hun vrijheid beroofd werden.

4. Sociaal-economische ongelijkheid?

Een ongelijkheid die de minister niet vernoemt, is sociaal-economische ongelijkheid. Die is in Vlaanderen nochtans groot, ook waar het kinderen en jongeren aangaat. Voor het domein onderwijs blijkt dat bijvoorbeeld uit de PISA-rapporten. Schoolresultaten hangen in belangrijke mate samen met de sociaal-economische positie van de ouders van de leerlingen. In het buitengewoon onderwijs treffen we verhoudingsgewijs méér kinderen aan van ouders met een lage socio-economische positie. ...

Die sociaal-economische ongelijkheid vinden we wel terug in de omgevingsanalyse, zowel in de beleidsnota Gelijke Kansen als in de beleidsnota Onderwijs. Die laatste verwijst vervolgens naar het transversaal gelijkekansenbeleid. Het is dan ook vreemd dat de beleidsnota Gelijke Kansen daarover niets vermeldt.